TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gegužės 24 d. *

Byloje C-61/08

dėl 2008 m. vasario 13 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama G. Zavvos ir H. Støvlbæk, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

palaikoma

Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, atstovaujamos S. Ossowski,

įstojusios į bylą šalies,

* Proceso kalba: graikų.

prieš

Graikijos Respubliką, atstovaujamą V. Christianos, E.-M. Mamouna ir A. Samoni-Rantou, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

palaikomą:

Čekijos Respublikos, atstovaujamos M. Smolek,

Prancūzijos Respublikos, atstovaujamos G. de Bergues ir B. Messmer,

Lietuvos Respublikos, atstovaujamos D. Kriaučiūno ir E. Matulionytės,

Slovėnijos Respublikos, atstovaujamos V. Klemenc ir Ž. Cilenšek Bončina,

Slovakijos Respublikos, atstovaujamos J. Čorba ir B. Ricziová,

įstojusių į bylą šalių,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (pranešėjas) ir J-J. Kasel, teisėjai R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader ir M. Safjan,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. balandžio 27 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2010 m. rugsėjo 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Ieškiniu Europos Bendrijų Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad nustačiusi pilietybės sąlygą norintiesiems verstis notaro profesija ir, kiek tai susiję su šia profesija, neperkėlusi 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337), iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB (OL L 206, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 138, toliau – Direktyva 89/48), Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 bei EB 45 straipsnius ir Direktyvą 89/48.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2 Direktyvos 89/48 dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „bendroji aukštojo mokslo diplomų pripažinimo sistema nė kiek netrukdo taikyti [EB 45] straipsnio“.

3 Direktyvos 89/48 2 straipsnio formuluotė tokia:

„Ši direktyva yra taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kaip savarankiškai dirbantis asmuo arba samdomas darbuotojas priimančiojoje valstybėje narėje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją.

Ši direktyva netaikoma profesijoms, kurioms yra skirta atskira direktyva, nustatanti valstybių narių abipusio diplomų pripažinimo tvarką."

4 Notaro profesija nėra reglamentuojama jokiu teisės aktu, nurodytu 2 straipsnio antroje pastraipoje.

5 Direktyvoje 89/48 numatytas perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpis, kuris, remiantis direktyvos 12 straipsniu, pasibaigė 1991 m. sausio 4 d.

6 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, p. 22), kaip numatyta jos 62 straipsnyje, panaikino Direktyvą 89/48 nuo 2007 m. spalio 20 d.

7 Direktyvos 2005/36 41 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ja „netrukdoma taikyti [EB] 39 straipsnio 4 dalies ir [EB] 45 straipsnio <...>, ypač notarų atžvilgiu".

Nacionalinės teisės aktai

Bendrieji notaro profesijos ypatumai

8 Pagal Graikijos teisės sistemą notarų veikla laikoma laisvąja profesija. Ši profesija reglamentuojama 2000 m. kovo 16 d. Įstatymu 2830/2000 (FEK A' 96/16.3.2000, toliau – Notarų kodeksas).

9 Pagal šio kodekso 1 straipsnio 1 dalį notaras, be kita ko, sudaro ir saugo tam tikrus juridinius aktus įrodančius dokumentus, padaro šiuose dokumentuose vykdomąjį įrašą, uždeda antspaudą ant privačių asmenų sudarytų aktų ir taip užtikrina jų tikslią datą, taip pat patvirtina bet kurios suinteresuotosios šalies parašo autentiškumą.

10 Toje pačioje nuostatoje notaras apibrėžiamas kaip „iš valstybės atlyginimo negaunantis viešosios valdžios pareigūnas", t. y. atlyginimą jis gauna ne iš valstybės, bet iš klientų. Kiekviena šalis gali pasirinkti notarą savo nuožiūra.

11 Notarų skaičius, jų aptarnaujama teritorija ir įsisteigimo vieta nustatomi pagal, be kita ko, Notarų kodekso 2 ir 17 straipsnius. Pirmojoje iš šių nuostatų numatyta, kad notarai savo funkcijas vykdo savo įsisteigimo vietos teismo apygardoje.

12 Pagal Notarų kodekso 40 straipsnį notaro atlyginimo dydis, kurį sudaro nustatyto dydžio dalis ir kintama dalis atsižvelgiant į atitinkamame notariniame akte nurodytą vertę, nustatomas bendru ekonomikos ir finansų bei teisingumo ministrų dekretu, iš kurių naujausias – Nr. 100692(1)/2009.

13 Pagal Notarų kodekso 153 straipsnį du ar keli paskirti notarai, kurių įsisteigimo vieta yra toje pačioje teismo apygardoje, gali vykdyti savo funkcijas kaip pagal civilinę teisę įsteigtos bendrovės nariai.

14 Pagal Notarų kodekso 19 straipsnį asmuo, norintis tapti kandidatu į notarus Graikijoje, be kita ko, turi būti Graikijos pilietis.

Notarų veikla

15 Kiek tai susiję su įvairia notaro veikla pagal Graikijos teisės sistemą, neginčijama, kad pagrindinis jo uždavinys rengti autentiškus aktus. Kreiptis į notarą gali būti privaloma arba neprivaloma, nelygu aktas, kurio autentiškumą prašoma patvirtinti. Notaras, į kurį kreiptasi, patikrina, ar įvykdytos visos įstatymu reikalaujamos akto atlikimo sąlygos, ir įsitikina susijusių šalių teisnumu ir veiksnumu.

16 Iš Civilinio proceso kodekso 438 straipsnio, esančio VIII skyriuje „Dokumentai“, matyti, kad autentiškas aktas yra viešuosius įgaliojimus turinčio asmens sudarytas viešasis dokumentas, kuris yra absoliutus *erga omnes* įrodymas visa to, ką atliko viešuosius įgaliojimus turintis asmuo ar kas buvo atlikta jo akivaizdoje.

17 Notariniai aktai yra vykdytini dokumentai, kaip nurodyta Civilinio proceso kodekso 904 straipsnio 2 dalyje. Be to, šia nuostata vykdytinumas pripažįstamas, be kita ko, teismo įsakymams ir aktams, kurie pagal įstatymą pripažįstami vykdomaisiais raštais. Kad notariniai aktai būtų vykdytini, notaras, kaip numatyta to paties kodekso 918 straipsnyje, turi juose padaryti vykdomąjį įrašą.

18 Pagal 1995 m. birželio 19 d. Įstatymo 2318/1995 dėl teismo antstolių kodekso (FEK A' 126/19.6.1995) 1 straipsnio 2 dalį teismo antstolis vienintelis turi teisę vykdyti teismo sprendimus ir vykdomuosius aktus ar raštus.

19 Be to, iš Civilinio proceso kodekso 933 ir paskesnių straipsnių matyti, kad bet koks su vykdymo procedūromis susijęs ginčas pateikiamas teismui.

20 Notaro vaidmuo taikant priverstinį vykdymą iš esmės yra organizuoti pardavimą rengiant aukcioną pagal Civilinio proceso kodekso 959–981, 988 ir 998–1021 straipsnių nuostatas.

21 Atitinkamose šio kodekso nuostatose numatyta, kad vykdomąjį raštą pirmiausia pradeda vykdyti teismo antstolis, kuris įteikia skolininkui mokėjimo reikalavimą. Skolininkui nustatomas terminas, kad jį įvykdytų. Suėjus šiam terminui, jei skolininkas iki tol reikalavimo neįvykdo, atitinkamas nekilnojamasis turtas areštuojamas pagal antstolio procesiniu dokumentą ir šis procesinis dokumentas užregistruojamas hipotekos įstaigoje. Vėliau antstolis nustato aukciono datą, prireikus paskiria notarą ir nurodo jam surengti tokį aukcioną. Galiausiai notaras įvykdo pardavimą ir varžytinių atveju parengia specifikacijas, kuriose nurodoma suma, kuri bus dengiama iš gautų pinigų, ir prireikus sudaro kreditorių sąrašą. Bet kokie ginčai dėl vykdomojo rašto galiojimo, priverstinio vykdymo procedūros arba skolos perduodami nagrinėti teismui pagal šio kodekso 933 ir paskesnius straipsnius.

22 Be to, kai kurie sandoriai turi būti sudaromi notarine tvarka, nes kitaip negalioja. Tai taikytina, be kita ko, daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą įgijimui ir perdavimui. Pagal Civilinio kodekso 1033 straipsnį, prieš perduodant nuosavybės teisę į nekilnojamąjį turtą, savininkas ir įgijėjas turi sudaryti susitarimą dėl nuosavybės perdavimo pastarajam teisėtu pagrindu, ir toks susitarimas turi būti sudarytas notarine tvarka. Yra ir kitų aktų, kurie galioja, tik jei jų autentiškumą patvirtina notaras, t. y., be kita ko, savanoriškas tėvystės pripažinimas, nekilnojamojo turto dovanojimas ir turto pagal testamentą palikimas.

23 Notarui taip pat priskirtos tam tikros funkcijos bendrovių teisės srityje. Pavyzdžiui, pagal atitinkamas Akcinių bendrovių įstatymo 2190/1920 (FEK A' 37/30.3.1963) ir Ribotos atsakomybės bendrovių įstatymo 3190/1955 (FEK A' 91/16.4.1955) nuostatas akcinių bendrovių ir ribotos atsakomybės bendrovių steigimo aktai, kai kurie šių bendrovių reorganizavimo ir susijungimo aktai turi būti sudaryti laikantis notarinės tvarkos, nes kitaip negalioja. Be to, šių bendrovių steigimą turi atitinkamai patvirtinti ūkio ministras ar kompetentingas teismas. Juridinio asmens statusą jos įgyja, kai akcinių bendrovių registre ar ribotos atsakomybės bendrovių registre ir oficialiajame leidinyje paskelbiami jų įstatai, steigimo aktai ir jų įstatus patvirtinantis administracinis sprendimas. Be to, kai steigiamas fondas, o tai turi būti atliekama notarine tvarka pagal Civilinio kodekso 109 straipsnį, būtinas kompetentingos institucijos patvirtinimas, kaip nurodyta šio kodekso 112 straipsnyje.

Ikiteisminė procedūra

24 Komisija gavo skundą dėl pilietybės sąlygos taikymo norintiesiems verstis notaro profesija Graikijoje. Išnagrinėjusi šį skundą, 2000 m. lapkričio 14 d. laišku Komisija nurodė Graikijos Respublikai per du mėnesius pateikti savo pastabas dėl,

pirma, šios pilietybės sąlygos atitikties EB 45 straipsnio pirmai pastraipai ir, antra, Direktyvos 89/48 neperkėlimo, kiek tai susiję su notaro profesija.

25 2001 m. vasario 27 d. laišku Graikijos Respublika atsakė į šį oficialų pranešimą.

26 2002 m. liepos 12 d. Komisija šiai valstybei narei nusiuntė papildomą oficialų pranešimą, kuriame nurodė, kad ji neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį bei EB 45 straipsnio pirmą pastraipą ir Direktyvą 89/48.

27 Ši valstybė narė atsakė į šį papildomą oficialų pranešimą 2002 m. spalio 8 d. laišku.

28 Kadangi Graikijos Respublikos argumentai Komisijos neįtikino, 2006 m. spalio 18 d. ji pateikė šiai valstybei narei pagrįstą nuomonę, kurioje konstatavo, kad ji neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį, EB 45 straipsnio pirmą pastraipą ir Direktyvą 89/48. Ši institucija paragino Graikijos Respubliką imtis reikiamų priemonių įvykdyti šią pagrįstą nuomonę per du mėnesius nuo jos gavimo.

29 2006 m. gruodžio 22 d. laiške Graikijos Respublika išdėstė priežastis, dėl kurių manė, jog Komisijos pozicija yra nepagrįsta.

30 Tokiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prašymo įstoti į bylą priimtinumo

31 Graikijos Respublika mano, kad Jungtinės Karalystės įstojimo į bylą paaiškinimas nepriimtinas, nes, pažeidžiant Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio ketvirtos pastraipos ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 93 straipsnio 4 dalies nuostatas, jame nepalaikomi Komisijos reikalavimai. Šis paaiškinimas taip pat nepriimtinas dėl to, kad Jungtinė Karalystė nurodė, pirma, tik Direktyvą 2005/36, o šis ieškinys susijęs su Direktyva 89/48, ir, antra, EB 39 straipsnio 4 dalį, nors ši nuostata yra visiškai nesusijusi su ginčo dalyku.

32 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio ketvirtą pastraipą prašyme įstoti į bylą nurodomi paaiškinimai gali būti pateikiami tik vienos iš šalių reikalavimams paremti.

33 Procedūros reglamento 93 straipsnio 4 dalyje taip pat nustatyta, kad įstojusi į bylą šalis pripažįsta ginčą byloje tokį, koks jis yra jos įstojimo į bylą metu.

34 Jungtinės Karalystės įstojimo į bylą paaiškinime padarytos išvados formuluotė tokia:

„Notaro profesija patenka į direktyvos [2005/36] taikymo sritį. Tam tikros notarų vykdomos veiklos galima neįtraukti į [šios] direktyvos taikymo sritį, tik jei Teisingumo

Teismas nusprendžia, kad šiai veiklai taikoma išimtis, nurodyta [šios] direktyvos 41 konstatuojamojoje dalyje, laikantis EB 39 straipsnio 4 dalies ir (arba) EB 45 straipsnio nuostatų."

35 Reikia konstatuoti, kad savo ieškinyje Komisija neprašo, kad Teisingumo Teismas pripažintų, jog Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 39 straipsnio 4 dalį ir Direktyvą 2005/36.

36 Tačiau nors skaitant pažodžiui atrodo, kad taip suformuluotas Jungtinės Karalystės įstojimo į bylą paaiškinimo tikslas nepanašus į tą, kurio gali būti iš tiesų siekiama įstojimo į bylą paaiškinimu, perskaičius visą aptariamą įstojimo į bylą paaiškinimą ir iš su juo susijusių aplinkybių matyti, kad Jungtinės Karalystės pateiktais argumentais siekiama prisidėti, papildomai nušviečiant ginčo aplinkybes, prie galimo Komisijos ieškinio patenkinimo.

37 Šios analizės nepaneigia Graikijos Respublikos pareikšti du prieštaravimai. Iš tiesų, kiek tai susiję su šiame įstojimo į bylą paaiškinime pateiktomis nuorodomis į Direktyvą 2005/36, reikia konstatuoti, kad, Jungtinės Karalystės teigimu, šioje direktyvoje iš esmės dar kartą įtvirtintos Direktyvos 89/48, kurią ji pakeitė, nuostatos.

38 Būtent dėl šios priežasties ši valstybė narė nusprendė savo argumentuose nurodyti Direktyvą 2005/36, leisdama suprasti, kad jie taip pat galioja Direktyvai 89/48.

39 Be to, kiek tai susiję su šiame įstojimo į bylą paaiškinime pateiktomis nuorodomis į EB 39 straipsnio 4 dalį, pažymėtina, kad Jungtinė Karalystė aiškiai pripažįsta, kad ši nuostata šioje byloje netaikytina, tačiau tvirtina, kad su šiuo straipsniu susijusi Teisingumo Teismo praktika vis dėlto turi būti taikoma pagal analogiją, kiek tai susiję su EB 45 straipsnio pirma pastraipa.

40 Taigi darytina išvada, kad Jungtinės Karalystės įstojimo į bylą paaiškinimas priimtinas.

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo

Šalių argumentai

41 Pirmuoju ieškinio pagrindu Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad, leisdama notaro profesija verstis tik savo piliečiams, Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį ir EB 45 straipsnio pirmą pastraipą. Ši institucija pabrėžia, kad šiuo ieškinio pagrindu ji kaltina Graikijos Respubliką pažeidus EB 43 straipsnį ir šis pažeidimas nėra pateisinamas EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta nukrypti leidžiančia nuostata.

42 Komisija visų pirma pabrėžia, kad kai kuriose valstybėse narėse galimybei verstis notaro profesija netaikoma jokia pilietybės sąlyga ir kad kitos valstybės narės, kaip antai Ispanijos Karalystė, Italijos Respublika ir Portugalijos Respublika, šią sąlygą panaikino.

43 Ši institucija visų pirma primena, kad EB 43 straipsnis yra viena iš pagrindinių Sąjungos teisės nuostatų, pagal kurią kiekvienam valstybės narės piliečiui, kuris, nors ir antrinio įsisteigimo tvarka, įsisteigia kitoje valstybėje narėje tam, kad galėtų verstis savarankiškai dirbančių asmenų veikla, priimančiojoje valstybėje narėje turi būti taikomas toks pat vertinimas kaip ir nacionaliniams subjektams ir kuria draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.

44 Ši institucija ir Jungtinė Karalystė teigia, kad EB 45 straipsnio pirma pastraipa turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai (1988 m. kovo 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, 147/86, Rink. p. 1637, 8 punktas). Be to, šiame straipsnyje numatyta įsisteigimo laisvės išimtis, taikoma su viešosios valdžios funkcijų vykdymu susijusiai veiklai, todėl jis turėtų būti aiškinamas siaurai (1974 m. birželio 21 d. Sprendimo *Reyners*, 2/74, Rink. p. 631, 43 punktas).

45 Taigi EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta išimtis turi būti taikoma tik veiklai, kuri savaime reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas (minėto Sprendimo *Reyners* 44 ir 45 punktai). Komisijos teigimu, viešosios valdžios sąvoka neatsiejama nuo naudojimosi sprendimų priėmimo galia, nukrypstančia nuo bendrųjų teisės normų turint galimybę veikti neatsižvelgiant į kitų subjektų valią ar net prieš ją. Visų pirma, remiantis Teisingumo Teismo praktika, viešajai valdžiai būdinga priverčiamoji galia (1998 m. spalio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-114/97, Rink. p. I-6717, 37 punktas).

46 Komisijos ir Jungtinės Karalystės nuomone, dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas reikia atskirti nuo veiklos siekiant bendrojo intereso. Iš tiesų įvairių profesijų atstovams suteikiama konkreti kompetencija siekiant bendrojo intereso, tačiau jie tiesiogiai nesusiję su viešosios valdžios funkcijų vykdymu.

47 Į EB 45 straipsnio pirmos pastraipos taikymo sritį taip pat nepatenka veikla, apibūdinama kaip pagalba ar bendradarbiavimas vykdant viešosios valdžios funkcijas (šiuo klausimu žr. 1993 m. liepos 13 d. Sprendimo *Thijssen*, C-42/92, Rink. p. I-4047, 22 punktą).

48 Be to, Komisija ir Jungtinė Karalystė primena, kad EB 45 straipsnio pirma pastraipa iš esmės taikoma konkrečiai veiklai, o ne profesijai apskritai, nebent atitinkama veikla yra neatskiriama tokiai profesijai būdingos veiklos dalis.

49 Antra, Komisija nagrinėja įvairią notarų vykdomą veiklą pagal Graikijos teisės sistemą.

50 Kiek tai susiję, pirma, su aktų ir susitarimų autentiškumo tvirtinimu, Komisija teigia, kad notaras, pakonsultavęs šalis, tik patvirtina jų valią ir suteikia tokiai valiai teisinę galią. Vykdydamas šią veiklą, notaras neturi jokių sprendimų priėmimo įgaliojimų šalių atžvilgiu. Autentifikavimas yra paprasčiausias prieš tai šalių sudaryto susitarimo patvirtinimas. Tai, kad kai kurių aktų autentiškumas privalo būti patvirtintas, neturi reikšmės, nes daugelis procedūrų yra privalomos, nors ir nėra susijusios su viešosios valdžios funkcijų vykdymu.

51 Tas pats pasakytina apie notarinių aktų įrodomąją galią, nes tokia pati įrodomoji galia suteikiama ir kitiems aktams, nesusijusiems su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, pavyzdžiui, prisiekusiųjų miško prižiūrėtojų surašytiems protokolams. Tai, kad notaras prisiima atsakomybę surašydamas notarinius aktus, neturi jokios reikšmės. Tai pasakytina ir apie daugelį nepriklausomų profesijų atstovų, kaip antai advokatus, architektus arba gydytojus.

52 Dėl autentiškų aktų vykdomosios galios Komisija mano, kad vykdomasis įrašas daromas prieš pradedant patį vykdymą ir nėra vykdymo dalis. Todėl tokia vykdomoji galia notarams nesuteikia jokių privertimo galių. Be to, bet kokį galimą ginčą nagrinėja ne notaras, o teisėjas.

53 Kiek tai susiję, antra, su notaro funkcijomis bendrovių ir asociacijų teisės srityje, Komisija mano, kad notaras tik įvykdo tam tikrus teisės aktuose numatytus juridinio asmens steigimui taikomus procedūrinius reikalavimus. Be to, šias funkcijas taip pat galėtų vykdyti teisės patarėjai ir advokatai.

54 Kiek tai susiję, trečia, su notarų funkcijomis daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą įgijimo ir perdavimo srityje, jos nereiškia jokios nuo bendrųjų teisės normų nukrypstančios sprendimų priėmimo galios. Tas pats pasakytina apie notarų funkcijas, susijusias su kai kurių aktų, pavyzdžiui, be kita ko, dovanojimo, savanoriško tėvystės pripažinimo ir turto pagal testamentą palikimo, atlikimu.

55 Ketvirta, notaro dalyvavimas atliekant priverstinį vykdymą taip pat savaime nereiškia viešosios valdžios funkcijų vykdymo, nes jo vaidmuo iš esmės panašus į viešo aukciono direktoriaus.

56 Pagaliau Komisija ir Jungtinė Karalystė priduria, kad byla, kurioje buvo priimtas 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (C-405/01, Rink. p. I-10391), kurį nurodo daugelis valstybių narių savo rašytinėse pastabose, susijusi su prekybinių laivų kapitonų ir vyresniųjų kapitonų padėjėjų vykdomomis įvairiomis saugumo palaikymo funkcijomis, policijos įgaliojimais

ir kompetencija notarų veiklos ir civilinio teisinio statuso srityje. Taigi Teisingumo Teismas neturėjo progos išsamiai išnagrinėti įvairių notarų vykdomos veiklos rūšių pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą. Dėl to šio sprendimo nepakanka norint padaryti išvadą, kad ši nuostata taikytina notarams.

57 Graikijos Respublika visų pirma teigia, kad šis ieškinio pagrindas yra nepagrįstas, nes jis susijęs su tariamu tiek EB 43, tiek EB 45 straipsnio pažeidimu, nors vienos iš šių nuostatų taikymo atveju panaikinama kitos taikymo galimybė.

58 Kiek tai susiję su dalyvavimo vykdant viešosios valdžios funkcijas sąvoka, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą, ši valstybė narė mano, kad šią sąvoką reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje numatyta išimtis taikoma veiklai, neatsiejamai nuo naudojimosi nuo bendrųjų teisės normų nukrypstančiomis galiomis. Minėtame Sprendime *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Espanola* Teisingumo Teismas patvirtino, kad notaras dalyvauja vykdant viešosios valdžios funkcijas.

59 Kiek tai susiję su tiesioginiu ir konkrečiu notaro dalyvavimu vykdant viešosios valdžios funkcijas, Graikijos Respublika mano, kad tokį dalyvavimą reikia vertinti atsižvelgiant į keletą kriterijų, t. y., pirma, esminį ir pagrindinį, o ne pagalbinį ar antrinį notarų veiklos pobūdį, antra, tai, kad ši veikla vykdoma reguliariai ir įprastai, o ne atsitiktinai ar išimtinai, trečia, tokie veiksmai turi sudaryti didelę aptariamos veiklos dalį ir, ketvirta, turi turėti įtakos teisminės institucijos diskrecijai (žr. minėto Sprendimo *Reyners* 53 punktą ir 1991 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-306/89, Rink. p. I-5863, 7 punktą). Notarų vykdoma veikla pagal Graikijos sistemą atitinka šiuos kriterijus. Taigi notaro vaidmens negalima vertinti atsižvelgiant tik į tai, ar jis turi sprendimų priėmimo įgaliojimus, kaip siūlo Komisija.

60 Tai, kad notaras privalo dalyvauti, be kita ko, steigiant juridinius asmenis ir keičiant jų teisinį statusą, įgyjant bei perduodant daiktines teises į nekilnojamąjį turtą ir kontroliuojant priverstinį vykdymą, rodo, jog notaras tiesiogiai ir konkrečiai dalyvauja vykdant viešosios valdžios funkcijas.

61 Šiuo atžvilgiu Graikijos Respublika pažymi, pirma, kad notaras dalyvauja sudarant fondo, akcinės bendrovės, Europos akcinės bendrovės ir ribotos atsakomybės bendrovės steigimo aktą. Be to, bet koks šių subjektų teisinio statuso pakeitimas turi būti patvirtintas notaro, nes kitaip negalioja. Juridinio asmens statuso jiems suteikimas ir jo formos pakeitimai yra viešosios valdžios prerogatyva.

62 Antra, notaro dalyvavimas taip pat būtinas įgyjant ir perduodant daiktines teises į nekilnojamąjį turtą. Įgyti nuosavybės ar kitas daiktines teises galima tik sudarant notarinį aktą. Tas pats pasakytina apie savanorišką tėvystės pripažinimą, nekilnojamojo turto dovanojimą *inter vivos* ir turto pagal testamentą palikimu.

63 Trečia, notaro dalyvavimas būtinas priverstinio vykdymo procese, būtent vykdant priverstinį kilnojamojo ar nekilnojamojo turto, laivų ir orlaivių pardavimą aukciono būdu. Taigi notaras turi teisę nustatyti, be kita ko, kreditorių eiliškumą ir paskirstyti jiems lėšas, jei turtas areštuotas. Tapačios funkcijos notarui priskirtos ir pagal specialią sunkumus patiriančių bendrovių likvidavimo procedūrą. Tokiais atvejais, kaip teigia Graikijos Respublika, notaras turi privertimo galių.

64 Ketvirta, ši valstybė narė pabrėžia, kad notariniai aktai yra vykdomieji raštai ir nebūtina prieš tai dėl to kreiptis į teismą. Šiuo tikslu šiuose aktuose turėtų būti padaromas vykdomasis įrašas. Taip pat notaras turi teisę įforminti protestus dėl vekselių ir čekių nepriėmimo ar neapmokėjimo. Ši veikla, kaip teigia Graikijos Respublika, yra priverstinio vykdymo arba bylos iškėlimo teisme parengiamasis etapas.

Teisingumo Teismo vertinimas

— Pirminės pastabos

65 Pirmuoju ieškinio pagrindu Komisija kaltina Graikijos Respubliką tuo, kad ji trukdo kitų valstybių narių piliečiams įsisteigti jos teritorijoje siekiant verstis notaro profesija ir, pažeisdama EB 43 straipsnį, leidžia verstis šia profesija tik savo piliečiams.

66 Taigi šis kaltinimas susijęs tik su pilietybės sąlyga, numatyta nagrinėjamuose Graikijos teisės aktuose norintiesiems verstis šia profesija atsižvelgiant į EB 43 straipsnį.

67 Todėl reikia pabrėžti, kad šis kaltinimas nesusijęs nei su notaro profesijos statusu ir organizavimu pagal Graikijos teisės sistemą, nei su kitomis, ne su pilietybe susijusiomis, sąlygomis norintiesiems verstis notaro profesija šioje valstybėje narėje.

68 Taip pat reikia pabrėžti, kaip nurodė Komisija per posėdį, kad pirmasis kaltinimas nesusijęs ir su EB sutarties nuostatų dėl laisvo paslaugų teikimo taikymu. Be to, šis kaltinimas nesusijęs su EB sutarties nuostatų dėl laisvo darbuotojų judėjimo taikymu.

— Dėl esmės

69 Pirmiausia reikia priminti, kad EB 43 straipsnis yra viena pagrindinių Sąjungos teisės nuostatų (šiuo klausimu visų pirma žr. minėto Sprendimo *Reyners* 43 punktą).

70 Įsisteigimo sąvoka pagal šią nuostatą yra labai plati ir ji reiškia Sąjungos piliečio galimybę nuolat ir nenutrūkstamai dalyvauti ne savo kilmės valstybės narės ekonominiame gyvenime ir iš to gauti naudos, taip skatinant ekonominę ir socialinę tarpusavio sąveiką Europos Sąjungos savarankiško darbo srityje (visų pirma žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-161/07, Rink. p. I-10671, 24 punktą).

71 Vienos valstybės narės piliečiams pripažįstama laisvė įsisteigti kitos valstybės narės teritorijoje reiškia, be kita ko, teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos ir ja verstis tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo valstybės narės teisės aktuose nustatytos jos pačios piliečiams (žr., be kita ko, 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, 270/83, Rink. p. 273, 13 punktą ir šiuo klausimu minėto Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 27 punktą). Kitaip tariant, pagal EB 43 straipsnį valstybėms narėms draudžiama asmenims, kurie nori pasinaudoti įsisteigimo laisve, savo teisės aktuose numatyti kitokias veiklos vykdymo sąlygas nei tos, kurios nustatytos jų pačių piliečiams (minėto Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 28 punktas).

72 Taigi EB 43 straipsniu siekiama kiekvienam valstybės narės piliečiui, kuris įsisteigia kitoje valstybėje narėje siekdamas vykdyti savarankiškai dirbančių asmenų veiklą, užtikrinti naudojimąsi tomis pačiomis kaip ir nacionalinių subjektų teisėmis ir draudžiama bet kokia iš nacionalinės teisės aktų kylanti pilietybe grindžiama diskriminacija, pavyzdžiui, įsisteigimo laisvės apribojimas (minėto Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* 14 punktas).

73 Tačiau šioje byloje pagal ginčijamą nacionalinės teisės nuostatą notaro profesija gali verstis tik Graikijos piliečiai ir todėl įtvirtinamas EB 43 straipsniu iš esmės draudžiamas skirtingas požiūris dėl pilietybės.

74 Graikijos Respublika vis dėlto teigia, kad notarų veikla nepatenka į EB 43 straipsnio taikymo sritį, nes ji susijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą. Taigi pirmiausia reikia išnagrinėti viešosios valdžios funkcijų vykdymo sąvokos apimtį šios nuostatos prasme ir, antra, patikrinti, ar ši sąvoka apima notarams priskirtą veiklą pagal Graikijos teisės sistemą.

75 Dėl „viešosios valdžios funkcijų vykdymo“ sąvokos pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą reikia pabrėžti, kad, remiantis nusistovėjusia Teismo praktika, ją vertinant reikia atsižvelgti į Sąjungos teisėje šia nuostata nustatytų leistinų įsisteigimo laisvės principo išimčių apribojimų pobūdį, siekiant išvengti, kad Sutarties veiksmingas poveikis įsisteigimo laisvės srityje būtų sužlugdytas dėl valstybių narių vienašališkai priimtų nuostatų (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Reyners* 50 punktą, minėto Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 8 punktą ir 2009 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-438/08, Rink. p. I-10219, 35 punktą).

76 Pagal nusistovėjusią Teismo praktiką EB 45 straipsnio pirma pastraipa yra nuo pagrindinės įsisteigimo laisvės taisyklės leidžianti nukrypti nuostata. Šią leidžiančią nukrypti nuostatą reikia aiškinti taip, kad jos taikymo sritis turi būti apribota tuo, kas būtina siekiant apsaugoti interesus, kuriuos ši nuostata leidžia saugoti valstybėms

narėms (minėtų sprendimų *Komisija prieš Graikiją* 7 punktas; *Komisija prieš Ispaniją* 34 punktas; 2006 m. kovo 30 d. Sprendimo *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, C-451/03, Rink. p. I-2941, 45 punktas; 2007 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-393/05, Rink. p. I-10195, 35 punktas ir Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-404/05, Rink. p. I-10239, 37 ir 46 punktai bei minėto Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 34 punktas).

77 Be to, Teisingumo Teismas ne kartą pabrėžė, kad EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta leidžianti nukrypti nuostata turi būti taikoma tik veiklai, kuri savaime reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas (minėtų sprendimų *Reyners* 45 punktas; *Thijssen* 8 punktas; *Komisija prieš Ispaniją* 35 punktas; *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* 46 punktas; *Komisija prieš Vokietiją* 38 punktas ir *Komisija prieš Portugaliją* 36 punktas).

78 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau turėjo progos nuspręsti, kad EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta nukrypti leidžianti nuostata netaikoma tam tikrai pagalbinei ar parengiamajai veiklai, skirtai viešosios valdžios funkcijoms vykdyti (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Thijssen* 22 punktą; *Komisija prieš Ispaniją* 38 punktą; *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* 47 punktą; *Komisija prieš Vokietiją* 38 punktą ir *Komisija prieš Portugaliją* 36 punktą), arba tam tikrai veiklai, kurią vykdant, nors ir palaikomi kontaktai, įskaitant reguliarius bei organiškus, su administracinėmis ar teisminėmis institucijomis ar net dalyvaujama (taip pat ir privalomai) jų veikloje, nedaroma įtaka tokių institucijų vertinimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimams (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Reyners* 51 ir 53 punktus), arba tam tikrai veiklai, kuri nesusijusi su sprendimų priėmimo įgaliojimų (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Thijssen* 21 ir 22 punktus; 2007 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 36 ir 42 punktus; *Komisija prieš Vokietiją* 38 ir 44 punktus bei *Komisija prieš Portugaliją* 36 ir 41 punktus), įgaliojimų taikyti priverčiamąsias (šiuo klausimu visų pirma žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 37 punktą) arba prievartos priemones (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Anker ir kt.*, C-47/02, Rink. p. I-10447, 61 punktą ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 44 punktą) vykdymu.

79 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia patikrinti, ar pagal Graikijos teisės sistemą notarams priskirtos funkcijos yra tiesioginis ir konkretus dalyvavimas vykdant viešosios valdžios funkcijas.

80 Šiuo tikslu reikia atsižvelgti į nagrinėjamos profesijos atstovų vykdomos veiklos pobūdį (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Thijssen* 9 punktą).

81 Graikijos Respublika ir Komisija sutaria, kad pagrindinė notarų veikla pagal Graikijos teisės sistemą yra nustatytos formos autentiškų aktų rengimas. Tam notaras turėtų patikrinti, be kita ko, ar įvykdytos visos įstatymo reikalaujamos akto atlikimo sąlygos. Be to, autentiškas aktas yra įrodomosios galios ir vykdytinas.

82 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad pagal Graikijos teisės aktus autentiškais gali būti pripažinti tik tie aktai ar susitarimai, kuriuos šalys sudarė savanoriškai. Iš tiesų šalys, laikydamosi teisės aktuose nustatytų apribojimų, pačios nusprendžia dėl savo teisių ir pareigų apimties ir laisvai pasirenka jas apibrėžiančias sąlygas, kai pateikia notarui aktą ar susitarimą, kad būtų patvirtintas jo autentiškumas. Taigi notaro dalyvavimas neatsiejamas nuo išankstinio šalių sutikimo arba jų suderintos valios.

83 Be to, notaras negali vienašališkai pakeisti susitarimo, kurio autentiškumą turi patvirtinti, turinio iš anksto negavęs šalių sutikimo.

84 Taigi notarams priskirta autentiškumo tvirtinimo veikla pati savaime tiesiogiai ir konkrečiai nesusijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą.

85 Tai, kad tam tikrų aktų ar susitarimų autentiškumas būtinai privalo būti patvirtintas, nes kitaip jie negalioja, negali paneigti šios išvados. Iš tiesų įprasta, kad nacionalinės teisės sistemose, laikantis jose nustatytos tvarkos, įvairių dokumentų galiojimas siejamas su formos reikalavimais arba net privalomomis tvirtinimo procedūromis. Todėl šios aplinkybės nepakanka Graikijos Respublikos teiginiui pagrįsti.

86 Notarų pareiga prieš patvirtinant akto ar susitarimo autentiškumą patikrinti, ar įvykdytos visos įstatymo reikalaujamos tokio akto atlikimo ar susitarimo sudarymo sąlygos, ir, jei jos neįvykdytos, atsisakyti patvirtinti jo autentiškumą taip pat negali paneigti pirmiau nurodytos išvados.

87 Žinoma, notaras atlieka tokį patikrinimą siekdamas bendrojo intereso tikslo, t. y. užtikrinti tarp asmenų sudarytų aktų teisėtumą ir teisinį saugumą. Tačiau vien šio tikslo siekimas negali pateisinti to, kad jam pasiekti būtinos prerogatyvos būtų suteikiamos tik tiems notarams, kurie yra atitinkamos valstybės narės piliečiai.

88 Vien to, jog veikla vykdoma siekiant bendrojo intereso, savaime dar nepakanka, kad ji būtų laikoma tiesioginiu ir konkrečiu dalyvavimu vykdant viešosios valdžios funkcijas. Iš tiesų neginčijama, kad įvairios reglamentuojamos profesinės veiklos vykdymas įvairiose nacionalinės teisės sistemose dažnai neatsiejamas nuo šią veiklą vykdančio asmens pareigos siekti tokio tikslo, net jei ši veikla neapima tokių funkcijų vykdymo.

89 Tačiau tai, kad notarų veikla siekiama bendrojo intereso tikslų, visų pirma užtikrinti tarp privačių asmenų sudarytų aktų teisėtumą ir teisinį saugumą, yra imperatyvus

bendrojo intereso pagrindas, kuris pateisina galimus EB 43 straipsnio apribojimus, kuriuos lemia notarų veiklos ypatumai, pavyzdžiui, notarų veiklos organizavimas nustatant jiems taikomą įdarbinimo tvarką, ribojant jų skaičių ar teritorinę kompetenciją, numatant atlyginimo už notarinius veiksmus, notarų nepriklausomumo, su jų pareigomis nesuderinamos veiklos taisykles ir jų nepakeičiamumo garantijas, jei šie apribojimai leidžia pasiekti tokius tikslus ir yra tam būtini.

90 Taip pat tiesa, kad notaras privalo atsisakyti patvirtinti teisinių reikalavimų neatitinkančio akto ar susitarimo autentiškumą neatsižvelgdamas į šalių valią. Tačiau po tokio atsisakymo šalys laisvos panaikinti nustatytą trūkumą, pakeisti atitinkamo akto ar susitarimo sąlygas arba atsisakyti tokio akto ar susitarimo.

91 Kiek tai susiję su notariniam aktui suteikiama įrodomąja ir vykdomąja galia, neginčytina, kad dėl jos šie dokumentai gali būti susiję su svarbiomis teisinėmis pasekmėmis. Tačiau to, jog konkreti veikla apima tokias pasekmes turinčių aktų rengimą, nepakanka, kad ši veikla būtų laikoma tiesiogiai ir konkrečiai susijusia su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą.

92 Iš tiesų, visų pirma dėl notarinio akto įrodomosios galios reikia pabrėžti, kad ji reglamentuojama atitinkamos teisės sistemos įstatymų numatytomis įrodinėjimo taisyklėmis. Taigi įstatymo konkrečiam aktui suteikta įrodomoji galia neturi tiesioginės įtakos nustatant, ar šio akto rengimas pats savaime yra tiesioginis ir konkretus dalyvavimas vykdant viešosios valdžios funkcijas, kaip to reikalaujama Teismo praktikoje (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Thijssen* 8 punktą ir *Komisija prieš Ispaniją* 35 punktą).

93 Be to, negalima teigti, kad notarinis aktas dėl savo įrodomosios galios be išlygų privalomas teisėjui įgyvendinant savo diskreciją, nes neginčijama, jog jis priima sprendimus vadovaudamasis savo giliu įsitikinimu ir atsižvelgdamas į visus per teismo procesą surinktus faktus bei įrodymus.

94 Dėl autentiško akto vykdomosios galios reikia nurodyti, kaip teigia Graikijos Respublika, kad ji leidžia šiame akte įtvirtintą įpareigojimą įvykdyti prieš tai nesikreipiant į teismą.

95 Tačiau autentiško akto vykdomoji galia notarui nesukuria galių tiesiogiai ir konkrečiai dalyvauti vykdant viešosios valdžios funkcijas. Iš tiesų, nors autentiškame akte notaro padarytas vykdomasis įrašas šiam aktui suteikia vykdomąją galią, jis grindžiamas šalių valia sudaryti aktą ar susitarimą ir, notarui patikrinus jo atitiktį teisės aktams, suteikti jam tokią vykdomąją galią.

96 Taip pat reikia patikrinti, ar pagal Graikijos teisės sistemą notarams priskirtos kitos funkcijos, kurias nurodo Graikijos Respublika, apima tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas.

97 Kiek tai susiję su, pirma, notarui priskirtomis funkcijomis per nekilnojamojo turto arešto vykdymo procedūras, pažymėtina, kad jis iš esmės įpareigotas surengti pardavimą aukciono būdu ir varžytinių atveju surašyti specifikacijas, kuriose nurodoma suma, kuri bus dengiama iš gautų pinigų, taip pat prireikus sudaryti kreditorių sąrašą.

98 Vis dėlto reikia konstatuoti, pirma, kad notaras neturi teisės pats areštuoti turto, į kurį nukreiptas priverstinis vykdymas. Antra, ginčai dėl vykdomojo rašto galiojimo, priverstinio vykdymo procedūros arba skolos turi būti perduoti nagrinėti teismui pagal Civilinio proceso kodekso 933 ir paskesnius straipsnius.

99 Taigi matyti, kad priverstinio vykdymo srityje priskirtas funkcijas notarai vykdo kontroliuojami teisėjo, kuriam notaras privalo perduoti galimus prieštaravimus ir kuris, beje, priima galutinį sprendimą. Todėl nelaikytina, kad šios funkcijos savaime apima tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Thijssen* 21 punktą; 2007 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją* 41 ir 42 punktus; *Komisija prieš Vokietiją* 43 ir 44 punktus bei *Komisija prieš Portugaliją* 37 ir 41 punktus).

100 Tokia pati išvada darytina, antra, kiek tai susiję su notarų funkcijomis pagal specialią sunkumus patiriančių bendrovių likvidavimo procedūrą, nes, kaip pripažįsta pati Graikijos Respublika, šios funkcijos analogiškos toms jo funkcijoms, kurios susijusios su priverstiniu pardavimu rengiant aukcioną.

101 Be to, reikia pabrėžti, kiek tai susiję su notarų veikla, nurodyta šio sprendimo 97–100 punktuose, kad, kaip priminta šio sprendimo 78 punkte, profesinės paslaugos, neatsiejamos nuo bendradarbiavimo, nors ir privalomo, su teisminėmis institucijomis, vis dėlto nėra dalyvavimas vykdant viešosios valdžios funkcijas (minėto Sprendimo *Reyners* 51 punktas).

102 Kiek tai susiję, antra, su notaro veiksmais vekselių ar čekių nepriėmimo ar neapmokėjimo atveju, t. y. įforminti protestus, pažymėtina, kaip aiškiai pripažįsta ir Graikijos Respublika, kad jie sudaro priverstinio vykdymo arba bylos iškėlimo teisme parengiamąjį etapą. Tačiau remiantis nusistovėjusia Teismo praktika EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta nukrypti leidžianti nuostata netaikoma tam tikrai pagalbinei ar parengiamajai veiklai, kuri skirta viešosios valdžios funkcijoms vykdyti (šiuo klausimu

žr. minėtų sprendimų *Thijssen* 22 punktą; *Komisija prieš Ispaniją* 38 punktą; *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* 47 punktą; *Komisija prieš Vokietiją* 38 punktą ir *Komisija prieš Portugaliją* 36 punktą).

103 Kalbant apie, trečia, sandorius ir aktus, pavyzdžiui, daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą įgijimą ir perdavimą, nekilnojamojo turto dovanojimą, savanorišką tėvystės pripažinimą ir turto pagal testamentą palikimą, kurie turi būti sudaromi notarine tvarka, nes kitaip negalioja, reikėtų žiūrėti šio sprendimo 82–95 punktuose išdėstytus argumentus.

104 Tokie patys argumentai galioja dėl, ketvirta, bendrovių ir fondų steigimo aktų, kurie turi būti sudaryti autentišku aktu, nes kitaip negalioja. Taip pat šiuo atžvilgiu reikia pridurti, kad, pirma, tokių subjektų steigimą turi patvirtinti kompetentinga institucija ir, antra, juridinio asmens statusą jie įgyja, kai atitinkamame registre įregistruojami ir oficialiajame leidinyje paskelbiami jų įstatai, steigimo aktai ir jų įstatus patvirtinantis sprendimas.

105 Kiek tai susiję su specialiu notarų statusu pagal Graikijos teisės sistemą, pakanka priminti, kaip matyti iš šio sprendimo 77 ir 80 punktų, kad reikia atsižvelgti į pačios aptariamos veiklos pobūdį, o ne į patį statusą, norint patikrinti, ar šiai veiklai taikoma EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta leidžianti nukrypti nuostata.

106 Vis dėlto reikia pateikti du patikslinimus šiuo klausimu. Pirma, neginčytina, kad, išskyrus atvejus, kai notaras paskiriamas teismine tvarka, kiekviena šalis turi teisę savo nuožiūra pasirinkti notarą. Nors notaro atlyginimo dydis nustatytas įstatyme, vis dėlto kiekvieno notaro teikiamų paslaugų kokybė gali skirtis atsižvelgiant, be kita ko, į atitinkamų asmenų profesinius įgūdžius. Vadinasi, neperžengdami savo atitinkamos

teritorinės kompetencijos ribų, notarai savo profesija verčiasi, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 18 punkte, konkurencijos sąlygomis, o tai nebūdinga viešosios valdžios funkcijų vykdymui.

107 Reikia pažymėti, antra, kaip teigia Komisija, o Graikijos Respublika šiuo klausimu neprieštarauja, kad notarai tiesiogiai ir asmeniškai savo klientams atsako už žalą, atsiradusią dėl bet kokios jiems vykdant veiklą padarytos klaidos.

108 Dėl Graikijos Respublikos argumento, kurį ji grindžia minėtu Sprendimu *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, reikia pabrėžti, kad byla, kurioje priimtas šis sprendimas, susijusi su EB 39 straipsnio 4 dalies, o ne EB 45 straipsnio pirmos pastraipos išaiškinimu. Be to, iš minėto sprendimo 42 punkto matyti, jog nuspręsdamas, kad laivų kapitonams ir vyresniesiems kapitonų padėjėjams priskirtos funkcijos yra dalyvavimas vykdant viešosios galios prerogatyvas, Teisingumo Teismas atsižvelgė į visas jų vykdomas funkcijas. Taigi Teisingumo Teismas nenagrinėjo vienintelio notarinio veiksmo, kurį yra įgalioti atlikti kapitonai ir vyresnieji kapitonų padėjėjai, t. y. priimti, saugoti ir išduoti testamentus, atskirai nuo kitų jiems suteiktų įgaliojimų, pavyzdžiui, taikyti prievartos priemones arba sankcijas.

109 Be to, reikia atmesti Graikijos Respublikos prieštaravimą dėl tariamo šio ieškinio pagrindo prieštaringumo, kurį lemia tai, jog Komisija ją kaltina pažeidus ir EB 43 straipsnį, ir EB 45 straipsnio pirmą pastraipą. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad iš ieškinio, vertinant apskritai ir su juo susijusias aplinkybes, matyti, kad Komisija valstybę narę atsakovę kaltina pažeidus EB 43 straipsnį ir kad šio pažeidimo negalima pateisinti atsižvelgiant į EB 45 straipsnio pirmą pastraipą. Iš tiesų šias dvi Sutarties nuostatas

reikia nagrinėti kartu, kaip matyti iš visų nurodytų argumentų, nes EB 43 straipsnyje nustatyta taisyklė, kurios išimtis įtvirtinta EB 45 straipsnio pirmoje pastraipoje.

110 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad notarų veikla, kaip ji apibrėžta dabartinėje Graikijos teisės sistemoje, nesusijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal EB 45 straipsnio pirmą pastraipą.

111 Todėl darytina išvada, kad Graikijos teisės aktuose numatyta pilietybės sąlyga norintiesiems verstis notaro profesija yra EB 43 straipsniu draudžiama diskriminacija dėl pilietybės.

112 Atsižvelgiant į visus pateiktus argumentus reikia konstatuoti, kad pirmasis ieškinio pagrindas yra pagrįstas.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo

Šalių argumentai

113 Komisija kaltina Graikijos Respubliką neperkėlus Direktyvos 89/48, kiek tai susiję su notaro profesija. Jos teigimu, šios profesijos negalima pašalinti iš šios direktyvos taikymo srities, nes negalima laikyti, kad notaras tiesiogiai ir konkrečiai dalyvauja vykdant viešosios valdžios funkcijas.

114 Ši institucija primena, kad pagal Direktyvą 89/48 valstybės narės gali numatyti kvalifikacinį egzaminą arba adaptacijos laikotarpį siekdamos užtikrinti aukštą notarų reikalaujamos kvalifikacijos lygį. Be to, taikant šias direktyvas nebūtų užkirstas kelias notarus priimti per konkursą, tik suteikta galimybė kitų valstybių narių piliečiams dalyvauti tokiuose konkursuose. Toks taikymas taip pat neturėtų jokios įtakos notarų skyrimo tvarkai.

115 Be to, tai, kad šios direktyvos taikymo notaro profesijai klausimas niekada nebuvo svarstytas rengiant šią direktyvą ir kad nebuvo priimta jokia šiai profesijai skirta sektorinė direktyva, nėra teisės požiūriu priimtinas argumentas.

116 Ir tai, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas į Sąjungos teisės akto taikymo sritį neįtraukė tam tikros veiklos, savaime nereiškia, kad aptariamai veiklai netaikoma Direktyva 89/48. Iš tiesų tiek 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399) 1 straipsnio 5 dalies d punktas, tiek Direktyvos 2005/36 41 konstatuojamoji dalis notarų veiklai netaikomi tik tiek, kiek ji reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas. Taigi tai paprasčiausia išlyga, kuri neturi jokio poveikio EB 45 straipsnio pirmos pastraipos aiškinimui. Dėl 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, p. 36) 2 straipsnio 2 dalies l punkto, pagal kurį ši direktyva netaikoma notarų veiklai, Komisija pabrėžia, kad tai, jog teisės aktų leidėjas nusprendė į šios direktyvos taikymo sritį neįtraukti konkrečios rūšies veiklos, nereiškia, kad šiai veiklai taikoma EB 45 straipsnio pirma pastraipa.

117 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyva 77/249/EEB, skirta padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas (OL L 78, p. 17), ir 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/5/EB, skirta padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija (OL L 77, p. 36), taip pat nėra svarbios, nes notarų veikla pašalinta iš jų taikymo srities, kad kai kurios kitokios teisės tradicijos valstybės narės, pavyzdžiui, Jungtinė Karalystė, galėtų uždrausti kitų valstybių narių teisininkams vykdyti tipines notarų funkcijas, nors Jungtinėje Karalystėje jas vykdo specialios kategorijos advokatai, t. y. solisitoriai (*solicitors*).

118 Dėl 2006 m. kovo 23 d. Europos Parlamento rezoliucijos dėl teisinių profesijų ir bendrojo intereso, susijusio su teisinių sistemų veikimu (OL C 292 E, p. 105, toliau – 2006 m. rezoliucija), pažymėtina, kad tai tik politinis dokumentas, kurio turinys dviprasmiškas, nes, pirma, šios rezoliucijos 17 punkte Europos Parlamentas patvirtino, kad EB 45 straipsnis turi būti taikomas notaro profesijai, o, antra, jos 2 punkte patvirtino savo 1994 m. sausio 18 d. Rezoliucijoje dėl notarų profesijos padėties ir organizavimo dvylikoje Bendrijos valstybių narių (OL C 44, p. 36, toliau – 1994 m. rezoliucija) išdėstytą poziciją, kuria išreiškė pageidavimą, kad būtų panaikinta daugelio valstybių narių teisės aktuose numatyta pilietybės sąlyga norintiesiems verstis notaro profesija.

119 Graikijos Respublika pirmiausia pažymi, kad šis ieškinys susijęs tik su Direktyva 89/48, o ne Direktyva 2005/36, nors iki šio ieškinio pateikimo pastaroji panaikino Direktyvą 89/48.

120 Ši valstybė mano, pirma, kad Direktyva 89/48 netaikytina notaro profesijai, kaip matyti iš jos dvyliktos konstatuojamosios dalies. Be to, rengiant šią direktyvą niekada nebuvo svarstytas klausimas dėl jos galimo taikymo šiai profesijai. Taip pat nebuvo

jokios šiai profesijai skirtos sektorinės direktyvos, nors kitoms profesijoms tokios direktyvos taikomos. Tokį aiškinimą patvirtina daugelis antrinės teisės aktų, pavyzdžiui, minėtieji šio sprendimo 116 ir 117 punktuose, kurie notaro profesijai netaikomi. Be to, 1994 m. ir 2006 m. rezoliucijos rodo tai, kad, Sąjungos teisės aktų leidėjo manymu, ši profesija patenka į EB 45 straipsnio pirmos pastraipos taikymo sritį.

121 Antra, Graikijos Respublika kaltina Komisiją aiškiai ir išsamiai nenurodžius visų faktinių ir teisinių tariamą Direktyvos 89/48 pažeidimą pagrindžiančių aplinkybių.

Teisingumo Teismo vertinimas

— Dėl priimtinumo

122 Pagal nusistovėjusią Teismo praktiką nagrinėjant EB 226 straipsniu pagrįstą ieškinį valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymas nustatomas atsižvelgiant į Sąjungos teisės aktus, galiojusius suėjus terminui, per kurį Komisijos nurodymu atitinkama valstybė narė privalo įvykdyti jos pagrįstą nuomonę (žr., be kita ko, 1999 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-365/97, Rink. p. I-7773, 32 punktą; 2006 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-275/04, Rink. p. I-9883, 34 punktą ir 2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-270/07, Rink. p. I-1983, 49 punktą).

123 Šioje byloje šis terminas baigėsi 2006 m. gruodžio 18 d. Tačiau tą dieną Direktyva 89/48 dar galiojo, nes ją Direktyva 2005/36 panaikino tik nuo 2007 m. spalio 20 d. Todėl Direktyvos 89/48 neperkėlimu grindžiamo ieškinio dalykas neišnyko (pagal analogiją žr. 2009 m. birželio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-327/08, 23 punktą).

124 Todėl reikia atmesti Graikijos Respublikos prieštaravimą.

— Dėl esmės

125 Komisija kaltina Graikijos Respubliką neperkėlus Direktyvos 89/48, kiek tai susiję su notaro profesija. Todėl reikia išnagrinėti, ar ši direktyva gali būti taikoma šiai profesijai.

126 Šiuo atveju reikia atsižvelgti į su ja susijusias teisines aplinkybes.

127 Taip pat reikia pažymėti, kad teisės aktų leidėjas Direktyvos 89/48 dvyliktoje konstatuojamojoje dalyje aiškiai numatė, jog joje nustatyta bendroji aukštojo mokslo diplomų pripažinimo sistema „nė kiek netrukdo taikyti <...> [EB] 45 straipsnio“. Taip suformuluota išlyga atspindi teisės aktų leidėjo ketinimą veiklos, kuriai taikoma EB 45 straipsnio pirma pastraipa, neįtraukti į šios direktyvos taikymo sritį.

128 Tačiau tuo metu, kai buvo priimta Direktyva 89/48, Teisingumo Teismas dar nebuvo turėjęs progos priimti sprendimo dėl to, ar notarų veiklai taikoma EB 45 straipsnio pirma pastraipa.

129 Be to, per laikotarpį nuo Direktyvos 89/48 priėmimo Parlamentas savo 1994 m. ir 2006 m. rezoliucijose, nurodytose šio sprendimo 118 punkte, patvirtino, kad, viena vertus, EB 45 straipsnio pirma pastraipa turi būti taikoma notaro profesijai kaip tokiai, ir, kita vertus, išreiškė pageidavimą, kad pilietybės sąlyga norintiesiems verstis šia profesija būtų panaikinta.

130 Be to, priimdamas Direktyvą 2005/36, kuria buvo pakeista Direktyva 89/48, Sąjungos teisės aktų leidėjas pirmosios iš šių direktyvų 41 konstatuojamojoje dalyje pabrėžė, kad ja netrukdoma taikyti EB 45 straipsnio, „ypač notarų atžvilgiu“. Formuluodamas šią išlygą Sąjungos teisės aktų leidėjas nesuformulavo savo pozicijos dėl EB 45 straipsnio pirmos pastraipos, taigi ir Direktyvos 2005/36, taikymo notarų veiklai.

131 Tai liudija, be kita ko, šios direktyvos parengiamieji darbai. Iš tiesų Parlamentas savo Teisėkūros rezoliucijoje dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo pasiūlymo (OL C 97 E, 2004, p. 230), priimtoje per pirmąjį svarstymą 2004 m. vasario 11 d., pasiūlė Direktyvos 2005/36 tekste aiškiai nurodyti, kad ji netaikoma notarams. Šiam pasiūlymui nebuvo pritarta nei pakeistame Pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo [COM(2004) 317 galutinis], nei 2004 m. gruodžio 21 d. Tarybos bendrojoje pozicijoje (EB) Nr. 10/2005, priimtoje laikantis Europos bendrijos steigimo sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL C 58 E, 2005, p. 1), ne dėl to, kad numatyta direktyva turėjo būti taikoma notaro profesijai, bet visų pirma dėl to, kad

„nuo įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas principo leidžiančios nukrypti nuostatos veiklai, kuri reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas, [buvo] numatytos EB 45 straipsnio [pirmoje pastraipoje]“.

132 Šiuo atveju, atsižvelgiant į ypatingas teisėkūros proceso aplinkybes ir dėl to susidariusią neaiškią padėtį, kaip matyti iš nurodytų teisinių aplinkybių, neįmanoma konstatuoti, kad pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui egzistavo pakankamai aiški valstybių narių pareiga perkelti Direktyvą 89/48, kiek tai susiję su notaro profesija.

133 Todėl reikia atmesti antrąjį ieškinio pagrindą.

134 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, reikia konstatuoti, kad nustačiusi pilietybės sąlygą norintiesiems verstis notaro profesija Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį, ir atmesti likusią ieškinio dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

135 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 3 dalį, jei kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Teisingumo Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas. Kadangi Komisijos ieškinys tenkintinas tik iš dalies, reikia nuspręsti, kad kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

136 Pagal to paties reglamento 69 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą į bylą įstojusios valstybės narės pačios padengia savo išlaidas. Todėl Čekijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Lietuvos Respublika, Slovėnijos Respublika, Slovakijos Respublika ir Jungtinė Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Nustačiusi pilietybės sąlygą norintiesiems verstis notaro profesija, Graikijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Europos Komisija, Graikijos Respublika, Čekijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Lietuvos Respublika, Slovėnijos Respublika, Slovakijos Respublika ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.